

το σύστημα
διδασκαλίας
είναι
η διδασκαλία
του συστήματος

Τί είναι το δημόσιο σχολείο;

Το δημόσιο σχολείο, θεσμός της "δημόσιας εκπαίδευσης", σκοπεύει μέσα από την παροχή γνώσεων σε δύο πράγματα:

Πρώτον το σχολείο δίνει (υποτίθεται...) τις "γνώσεις" εκείνες που κάποιος έχουν αποφασίσει πως "είναι χρήσιμες" για την "επαγγελματική αποκατάσταση" αλλά και τη γενικότερη "ένταξη στην κοινωνία" των νέων...

Ποιοί είναι αυτοί που αποφασίζουν ποιές γνώσεις είναι "χρήσιμες" και ποιές "άχρηστες"; Συνήθως πρόκειται για τους καρεκλοκένταυρους γραφειοκράτες των υπουργείων, που έχουν την αξίωση να εκφράζουν τις κοινωνικές ανάγκες σε γνώσεις. Στην Ελλάδα τουλάχιστον πρόκειται για το είδος των ανθρώπων που δεν έχουν καμμία επαφή με την πραγματικότητα...

Τί σημαίνει "επαγγελματική αποκατάσταση"; Εδώ γελάνε και οι πέτρες, γιατί όλοι και όλες ξέρουν πως συνήθως έχει μικρότερη αξία το τί "ξέρεις" και μεγαλύτερη η γλώσσα που διαθέτεις για να γλύφεις το κάθε αφεντικό.

Αυτό το τελευταίο προσόν έχει άμεση σχέση με την "ένταξη στην κοινωνία". Τουλάχιστον αυτό είναι καθαρό: σημαίνει την αποδοχή όλης της κοινωνικής καφρύλας, της ανισότητας και της εκμετάλλευσης.

Αλλά βέβαια, μιλώντας για "παροχή γνώσεων", το σχολείο ήταν πάντα ένας θεσμός μπλόφας. Ενώ (υποτίθεται...) πως έχει στόχο να μάθουν όλοι και όλες τα ίδια πράγματα, ο σκοπός του είναι **να μην τα μαθαίνουν**. Αν όλοι οι μαθητές και όλες οι μαθήτριες αποκτούσαν στο σχολείο ακριβώς τις ίδιες "γνώσεις" και έγραφαν σε κάποιες εξετάσεις τα ίδια ακριβώς, τότε το εκπαιδευτικό σύστημα θα κατέρρεε!! Γιατί το σχολείο τελικά (και αυτός είναι ο σκοπός του) **κάνει την πρώτη διαλογή, με πρόσχημα την απόκτηση γνώσεων, ανάμεσα στους "καλούς", τους "κακούς" και τους "άσχημους"**. Τελικά το σχολείο είναι ένας θεσμός **που μέσα από την οργάνωση και την κατανομή της άγνοιας διαιωνίζει τον κοινωνικό καταμερισμό εργασίας, και εξουσίας.**

Ο άλλος σκοπός του σχολείου, που έχει να κάνει με την "κοινωνική ένταξη" των νέων, είναι να τους εκπαιδεύει γενικά στις "αξίες" της κοινωνίας. Τέτοιες "αξίες" είναι για παράδειγμα ο ατομισμός του κάθε μαθητή, και η "ευγενής άμιλλα" μεταξύ τους ώστε να "βραβεύονται" οι "καλύτεροι"... (με καλούς βαθμούς, με επαίνους, κλπ). Άλλη αξία είναι η τακτική παρουσία, η πειθαρχία στο σχολικό ωράριο, που συνεχίζεται μετά στη δουλειά, και σε όλη μας τη ζωή. **Το "ηθικό δίδαγμα" του σχολείου είναι πως ο καθένας πρέπει να νοιάζεται για το τομάρι του.**

Ετσι, για παράδειγμα, είναι πολύ φυσικό που κανένας από αυτούς που "πιτυχαίνουν" στις εξετάσεις δε νοιάζεται για αυτούς που "αποτυχαίνουν". Είναι επίσης πολύ φυσικό που κανείς δεν νοιάζεται, ούτε κλαίει, ούτε οργίζεται, για όσους μαθητές και μαθήτριες αυτοκτονούν κατά καιρούς, συντριμμένοι από την ψυχολογική πίεση για "επιτυχία".

Η αδιαφορία για την αλήθεια πως οι αυτοκτονίες των μαθητών είναι απόδειξη της εγκληματικότητας του συστήματος (σχολείο, οικογένεια, "αποκατάσταση" και "επιτυχία"...) δείχνει πως η συντριπτική πλειοψηφία των μαθητών αποδέχεται το βασικό ιδεολογικό μάθημα του συστήματος, και πως όλοι (ή σχεδόν όλοι) παίρνουν άριστα στις καθημερινές εξετάσεις του "σώσε το τομάρι σου, πάτα τους άλλους".

Αυτός είναι ο δεύτερος σκοπός του σχολείου (και όχι βέβαια μόνο αυτού): **η καλλιέργεια της αναξιοπρέπειας, της αποκτήνωσης, της δουλοπρέπειας, της εξάρτησης από "τα μπράβo των ανωτέρων" κλπ.**

Γιατί τότε το κράτος δεν χρηματοδοτεί όσο θα έπρεπε αυτόν τον θεσμό; Γιατί αντιμετωπίζει την δημόσια εκπαίδευση σαν φτωχό συγγενή;

Τα τελευταία 15 - 20 χρόνια έχουν αλλάξει αρκετά πράγματα στις καπιταλιστικές κοινωνίες, και αυτές οι αλλαγές αντανakλούν άμεσα στο εκπαιδευτικό σύστημα, τόσο στο σχολείο, όσο και στην "ανώτατη εκπαίδευση".

Για παράδειγμα η καλλιέργεια των ιδεολογιών που περιγράψαμε πιά πριν γίνεται τώρα όλο και περισσότερο από την τηλεόραση, τα μμε γενικά, τα έντυπα "ποικίλης ύλης", τη διαφήμιση, **την κουλτούρα του εμπορεύματος** γενικά. Το "ο καθένας το τομάρι του" έχει αφομοιωθεί σε μεγάλο βαθμό από την κοινωνία (καθώς έχουν εξαφανιστεί ή έχουν περιοριστεί πολύ οι μορφές και οι αγώνες συλλογικής αντίστασης στο σύστημα). Με δύο λόγια οι ιδεολογίες του συστήματος "ξεχύνονται" στα μούτρα μας και μας περικυκλώνουν από πολλές μεριές.

Ετσι το σχολείο, και η εκπαίδευση συνολικά έχουν χάσει σε μεγάλο βαθμό (αλλά προσοχή; όχι εντελώς!!) την ιδεολογική βαρύτητα που είχαν μέχρι πριν από δυό δεκαετίες. Κατα κάποιον τρόπο έχουν γίνει οι φτωχοί συγγενείς της εξέλιξης του καπιταλισμού.

Εξίσου σημαντική αλλαγή είναι και αυτή: έχουν αλλάξει οι γνώσεις που είναι "χρήσιμες" στην "παραγωγή" σήμερα. Οι νέες τεχνολογίες (υπολογιστές κλπ) έχουν μηχανοποιήσει σε πολύ μεγάλο βαθμό τις "γνώσεις" που ήταν απαραίτητες μέχρι πρόσφατα για να "είμαστε χρήσιμοι" στην κοινωνία.

Για παράδειγμα: παλιά ήταν βασική γνώση να ξέρει κανείς τις αριθμητικές πράξεις (πρόσθεση, αφαίρεση, πολλαπλασιασμό και διαίρεση) καθώς και μερικούς πρακτικούς και γρήγορους τρόπους να κάνει επαλήθευση των αποτελεσμάτων. Σήμερα αυτές οι γνώσεις είναι ουσιαστικά "άχρηστες", γιατί ο καθένας μπορεί να έχει ένα κομπιουτεράκι...

Το ίδιο ακριβώς ισχύει και για πολλές άλλες "γνώσεις", περισσότερο σύνθετες...

Το ζήτημα είναι βέβαια πως οι ανάγκες σε "γνώσεις" για το σύστημα έχουν αλλάξει πολύ πιά γρήγορα από όσο θα μπορούσε να "ανταποκριθεί" το δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα. Γιατί το σχολείο ήταν και είναι **ένας μαζικός θεσμός** εκπαίδευσης - ενώ οι σημερινές ανάγκες του συστήματος είναι πιά εξειδικευμένες, πιά αποσπασματικές, πιά ευέλικτες. Κάθε "προσαρμογή" του δημόσιου εκπαιδευτικού συστήματος στις αλλαγές έχει τεράστιο κόστος - αλλά εκτός από το οικονομικό κόστος υπάρχει και η "εσωτερική" αδυναμία της γραφειοκρατίας να εξελιχθεί χωρίς να καταστραφεί.

Θα ξαναμιλήσουμε πιά κάτω γι' αυτό. Προς το παρόν ξαναθυμίζουμε πως το σχολείο: από την μιά μεριά έχει χάσει το ιδεολογικό βάρος που είχε παλιότερα, από την άλλη δεν μπορεί να προσαρμοστεί στις καινούργιες απαιτήσεις "παροχής γνώσεων". Μοιάζει με "προβληματική" επιχείρηση, δηλαδή "κοστίζει" περισσότερο από ότι "παράγει". **Και ναι μεν το σχολείο εξακολουθεί να φτιάχνει ανειδίκευτους ηλίθιους, αλλά τα αφεντικά πάντα ψάχνουν τρόπους για να τους έρχεται φτηνότερη ακόμα και η παραγωγή ηλιθιότητας.**

Μπορούμε να πούμε λοιπόν πως το εκπαιδευτικό σύστημα καταστρέφεται;

Οχι ακριβώς. Απο την μία μεριά θα ήταν πιά σωστό να πούμε πως το εκπαιδευτικό σύστημα *διευρύνεται*. Τώρα θα μπορούσαμε να περιλάβουμε στην έννοια "εκπαιδευτικό σύστημα" και τα μ.μ.ε. ή τη διαφήμιση -επειδή και αυτοί είναι τρόποι "ένταξης στην κοινωνία". Απο αυτή την άποψη είναι χαρακτηριστικό πως το μάθημα της "έκθεσης" στα σχολεία έχει γίνει τώρα μάθημα μίμησης και συμμετοχής στον κόσμο των μμε...

Απο την άλλη μεριά, αν έχει καταστραφεί ήδη κάτι, δεν είναι το ίδιο το σχολείο, αλλάς μερικές κοινωνικές βεβαιότητες σχετικά με το σχολείο. Για παράδειγμα όλοι λένε πως στο σχολείο μαθαίνουν "βλακείες" - **αν και δεν μπορούν πιά να κάνουν μία ουσιαστική κριτική σε αυτές τις "βλακείες"**. Η συνέχεια είναι πως οι πιά πλούσιοι και οι φιλόδοξοι καταλήγουν στο συμπέρασμα πως "βλακείες - ξεβλακείες, το ζήτημα είναι να τις μάθουμε καλά, να περνάμε τις εξετάσεις με βαθμό, να πάρουμε ένα καλό χαρτί". Και αφού το σχολείο δεν μας τις μαθαίνει καλά, ας πάμε να πληρώσουμε το φροντιστήριο ή το ιδιαίτερο για να μας τις μάθουν. Αντίθετα κάποιοι άλλοι το παρατάνε εντελώς. **Με αυτόν τον τρόπο το "κοσκίνισμα" του σχολείου συνεχίζεται ικανοποιητικά για το σύστημα.**

Η επόμενη συνέπεια είναι πως ο "σκληρός πυρήνας" του εκπαιδευτικού συστήματος (τόσο η εμπέδωση των ιδεολογιών που περιγράψαμε πιά πριν, όσο και η διαδικασία "μάθησης" - δηλαδή η παραγωγή ανεπίτευκτου ηλιθιότητας) **μεταφέρονται στην "ιδιωτική εκπαίδευση"**, δηλαδή τα φροντιστήρια, τα ΙΕΚ, τα "ιδιαίτερα" κλπ. Εκεί, για παράδειγμα, η πειθαρχία του μαθητή απέναντι στον καθηγητή είναι απόλυτη (...διάλεξε "πληρώνουν" για να πειθαρχούν...). Τα φροντιστήρια έχουν γίνει τα πιά σκληροπυρηνικά σχολεία, και είναι χαρακτηριστικό πως σε διάφορες περιόδους καταλήψαμε στα σχολεία, οι ίδιοι οι μαθητές που είχαν αποφασίσει πως "το σχολείο τους πνίγει" έτρεχαν καθημερινά στα φροντιστήρια, στον πληρωμένο πνιγμό.

Αρα λοιπόν το εκπαιδευτικό σύστημα δεν καταστρέφεται, αλλά εξελίσσεται έξω απο το σχολείο. Διευρύνεται, και ιδιωτικοποιείται δίπλα απο την "δημόσια εκπαίδευση" που έχει αποκτήσει διαφορετική λειτουργικότητα.

Ποιά είναι αυτή; Το δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα, δηλαδή "το σχολείο με την εγγύηση του κράτους" έχει κρατήσει το μονοπώλιο της διαλογής και του κοσκίνισματος **μέσα απο τις εξετάσεις**, όπως και το μονοπώλιο του καθορισμού της **"διδασκίας ύλης" που κρίνεται σε αυτές τις εξετάσεις**. Για να το πούμε αλλιώς το δημόσιο σχολείο έχει κρατήσει σαν πιά "κοινωνικά χρήσιμη" λειτουργία του την αποκλειστικότητα του "ελέγχου" τόσο των γνώσεων όσο και του "ήθους" των μαθητών και των μαθητριών.

Γιατί πράγματι ένα φροντιστήριο είναι κάπως δύσκολο να πεί "πάρε αποβολή γιατί έχεις μακριά μαλλιά" - η απάντηση θα είναι "εγώ πληρώνω για να μου κάνεις φυσική ή μαθηματικά, και όχι για να μου λές πως θα ντύνομαι". Αντίθετα το δημόσιο σχολείο, δηλαδή η κρατική γραφειοκρατία, υποτίθεται πως εκφράζει τη "θέληση" της κοινωνίας, άρα και την ηθική της.

Απο την άλλη μεριά, κρατώντας την αποκλειστικότητα των "εξετάσεων", το δημόσιο σχολείο παριστάνει πως εγγυάται "χωρίς ιδιαίτερο - ιδιωτικό - συμφέρον" την "ισότητα των ευκαιριών" για τους μαθητές και τις μαθήτριες: ο καλύτερος κερδίζει...

Δεν χρειάζεται άλλωστε, νομίζουμε, ιδιαίτερη απόδειξη πως τα πράγματα είναι έτσι ακριβώς. Ας θυμηθεί ο καθένας πως, για παράδειγμα, ακόμα κι αν οι καθηγητές των σχολείων έκαναν 6 μήνες απεργία κανείς δεν θα ανησυχούσε, ούτε το κράτος ούτε οι οικογένειες. Αντίθετα, αν απειλήσουν απεργία μέσα στις εξετάσεις όλοι λυσάνε. Για το "καλό" των παιδιών τους βέβαια....

Τί ρόλο παίζουν οι γονείς και τί οι καθηγητές σε αυτήν την κατάσταση του σχολείου;

Οι καθηγητές είναι στην πλειοψηφία τους οργανικό μέρος αυτής της καφρύλας, και όσον αφορά το σχολείο το μόνο που τους ενδιαφέρει πιά είναι "να έχουν το κεφάλι τους ήσυχο". Ξέρουν πολύ καλά πως ό,τι διδάσκουν είναι "ξεπερασμένο" (αν χρησιμοποιήσουμε βέβαια τα κριτήρια των σημερινών αναγκών του συστήματος, γιατί το σωστό είναι να λέμε πως ό,τι διδάσκεται είναι πάντα, έστω και περιθωριακά, συστατικό του συστήματος κυριαρχίας και εκμετάλλευσης).

Εν πάσει περιπτώσει τους ενδιαφέρει ιδιαίτερα η πειθαρχία των μαθητών, γι' αυτό έχουν άλλωστε πυκνώσει τα κρούσματα αποβολών και τιμωριών. Τους γλυκαίνει πάντα αυτή η εξουσία της σχολικής αίθουσας, και την ασκούν όπως και όποτε μπορούν.

Φυσικά ξέρουν πως είναι απλά δεσμοφύλακες, και πως κανείς δεν τους σέβεται πιά, εκτός βέβαια απο αυτούς που τους γλύφουν για ένα καλό βαθμό. Εχουν συνείδηση πως οι ανάγκες του συστήματος "υποβαθμίζουν" την θέση τους. Αντιδρούν λοιπόν με το συνηθισμένο συντεχνιακό τρόπο: διεκδικούν αυξήσεις στους μισθούς τους (και απο μία άποψη καλά κάνουν) αλλά απο την άλλη μεριά σκληραίνουν την στάση τους σαν δεσμοφύλακες, γιατί αυτό είναι το βάρος του "λειτουργημάτων" τους. Και φυσικά προσπαθούν να τα κοιμήσουν χοντρά απο τα "ιδιαίτερα", για τα οποία πολλές φορές εκβιάζουν τους μαθητές, έμμεσα ή και άμεσα.

Οσο για τους γονείς, τί μπορεί να πεί κανείς; Εδώ έχουν φτάσει να χρησιμοποιούν τα παιδιά τους σαν πολιτικά πιόνια: αν ένας γονιός είναι δεξιός και το υπουργείο (δηλαδή η κυβέρνηση) είναι πασοκ, τότε οι μαθητικοί αγώνες (καταλήψεις κλπ) είναι καλοί!! Αλλιώς είναι κακοί... το ίδιο βέβαια ισχύει και για τους άλλους.

Το ζήτημα είναι πως πολλοί σημερινοί γονείς μαθητών και μαθητριών είναι η "γενιά της μεταπολίτευσης" και άλλες τέτοιες αηδίες. Γιατί δεν διαφέρουν σε τίποτα απο τις προηγούμενες "γενιές γονέων": επενδύουν κι' αυτοί την δική τους "μούρη" στην "πρόοδο" και τις "επιτυχίες" των παιδιών τους, για να τα κάνουν κατ' εικόνα τους. Ο καθένας την πάρτη του, όσα φάμε - όσα πούμε - κι' όσα αρπάξει ο κύκλος μας, κι' εγώ στην ηλικία σου τα ίδια έλεγα, κλπ. (Αλλά για τον ρόλο της οικογένειας στην διαφθορά της νεολαίας χρειάζεται ολόκληρο βιβλίο...)

Γιατί κατά καιρούς διάφοροι υπουργοί και λοιποί προσπαθούν να επιβάλλουν στα σχολεία μια "επιστροφή στο παρελθόν";

Μα επειδή το σχολείο δεν έχει μέλλον, έτσι όπως είναι σήμερα, ούτε για το σύστημα το ίδιο. Έχει παλιώσει, και παρότι έχει παίξει καθοριστικό ρόλο στην δημιουργία πειθαρχημένων κοινωνιών (όπως ο στρατός, σε άλλη βάση) σπάνε το κεφάλι τους να βρούν με ποιό τρόπο μπορούν ακόμα να "πάρουν πίσω τα έξοδα που κάνουν" για αυτόν τον θεσμό.

Λοιπόν ένας τρόπος είναι να ξανακάνουν τα σχολεία κατηχητικά, δηλαδή πυρήνες της πιά "πατριωτικής, χριστιανικής" κλπ ιδεολογίας. Αυτό το προσπάθησε το '91 ο Κοντογιαννόπουλος, με κατα μέτωπον επίθεση, αλλά έφαγε τα μούτρα του, γιατί παραήταν απότομη αυτή η αλλαγή. Εμαθαν όμως τα αφεντικά διάφορα από εκείνες τις αντιδράσεις των μαθητών, και τώρα δεν κάνουν τέτοια χοντρά λάθη. Κινούνται πιά ύπουλα, φροντίζοντας όπου χρειάζεται να έχουν και την βοήθεια των μμε. Για παράδειγμα "πέρασαν" αρκετά πιά εύκολα την μαζική συμμετοχή των μαθητών στα εθνικιστικά συλλαλητήρια, όπως και ολόκληρη την ιδεολογία του soft - ρατσισμού. Διάφορων ειδών "επιστροφές" τους βγάζουν ιδεολογικά κέρδη, αυτό είναι σίγουρο.

Οι μαθητικοί αγώνες, ουσιαστικά οι καταλήψεις μπορούν να εμποδίσουν όλες αυτές τις εξελίξεις;

Υπάρχει σίγουρα κάτι αυθεντικό πίσω από αυτές τις πρακτικές. Όταν ο μαθητής και η μαθήτρια έχει 6-7 ώρες σχολείο, συν 3-4 φροντιστήριο, συν κάποια ξένη γλώσσα, συν μετακινήσεις από και προς το σχολείο, από και προς το φροντιστήριο, όλα αυτά καθημερινά, ε, τότε δεν είναι άνθρωπος. Είναι εντελώς εξάρτημα μιάς παρανοϊκής μηχανής. Και φυσικά "μαθαίνει" να είναι έτσι και τις επόμενες μέρες του σχολείου, δηλαδή σε όλη του τη ζωή. Είναι λοιπόν απόλυτα λογικό να προσπαθεί να πάρει μιά ανάσα, μπλοκάροντας τον πιά αδύνατο κρίκο του καθημερινού ωραρίου του, το σχολείο.

Από την άλλη μεριά όμως δεν κάνει τίποτα άλλο εκτός από το να θυμίζει στο σύστημα πως το έχει παρακάνει, πως έχει καταντήσει ανυπόφορα υπερβολικό, επειδή μόνο και μόνο δεν μπορεί να λύσει τα προβλήματα και τις ατέλειες του.

Έτσι λοιπόν οι καταλήψεις των σχολείων έχουν γίνει, από ένα σημείο και μετά, κάτι σαν "θεσμός", ας πούμε μιά πολυήμερη "άγρια" εκδρομή, που οι περισσότεροι την περνάνε σπίτια τους, στα φροντιστήρια, ή όπου αλλού, ενώ οι λιγότεροι και οι πιά δυναμικοί κρατάνε τα σχολεία, ψηλαφίζοντας την κοινωνικότητά τους και τα όρια των αγώνων τους. Αλλά αυτοί οι τελευταίοι γίνονται όλο και λιγότεροι, και αρχίζει να φαίνεται πως "κάνουν τη δουλειά" των άλλων, είτε αυτοί "οι άλλοι" είναι οι συμμαθητές τους που θέλουν να διαβάσουν για να "προκόψουν", είτε είναι όσοι ανακατεύονται στα διάφορα πολιτικά παιχνίδια.

Η αλήθεια είναι εν τέλει πως το σύστημα της εκπαίδευσης δουλεύει σχεδόν κανονικά ακόμα κι' αν τα σχολεία είναι κατειλημένα. Η κατάληψη, σαν πρακτική από μόνη της, δεν είναι πιά τόσο επικίνδυνη όσο φαίνεται. Ο πραγματικός κίνδυνος βρίσκεται στις συνειδήσεις που διαμορφώνονται μέσα από τέτοιες πρακτικές, και στην συνέχεια τέτοιων αγώνων είτε μέσα είτε έξω από το σχολείο. Ακόμα ακόμα η επικινδυνότητα βρίσκεται όχι μόνο στο μπλοκάρισμα του δημόσιου σχολείου (ενός μηχανισμού σκουριασμένου δηλαδή) και στην προσωρινή κατάκτηση ενός χώρου και κάποιου χρόνου καθημερινής ζωής αλλά και στις γνώσεις που μπορεί κανείς να αποκτήσει κατά την διάρκεια αυτού του μπλοκαρίσματος... γνώσεις και συνείδηση "απαγορευμένα" από το σύστημα.

Μήπως πρέπει να κατακτιέται σαν τρόπος ζωής και αγώνα η συλλογικότητα - κόντρα στο "ο καθένας το τομάρι του" που διδάσκει το σχολείο; Μήπως η συλλογική διαχείριση χώρων και χρόνων πρέπει να συνεχίζει και ύστερα από την κατάληψη του σχολείου, σαν ουσιαστική παράμετρος της καθημερινής ζωής; Μήπως η κόντρα - στο - σχολείο πρέπει να επεκταθεί και προς την μεριά του "πληρωμένου σχολείου", δηλαδή του φροντιστηρίου; Μήπως η διανοητική και συναισθηματική εξαθλίωση που διδάσκεται είτε στο δημόσιο σχολείο είτε στο φροντιστήριο πρέπει να αντιμετωπιστούν με συλλογικές, αυτοοργανωμένες (και προφανώς εχθρικές προς το σύστημα) διαδικασίες μάθησης; Μήπως η ανειδίκευτη άγνοια πρέπει να αντιμετωπιστεί από τους ίδιους τους μαθητές και τις μαθήτριες σαν μέρος του πολέμου και των αγώνων τους;

Μήπως η πειθαρχία πρέπει να αντιμετωπιστεί με συλλογικές μορφές ανυπακοής, ανυπακοής διάρκειας, μέσα και έξω, δηλαδή ουσιαστικά ενάντια στο σύστημα, εκπαιδευτικό και όχι μόνο; Μήπως η αξία της **αυθεντικής** και όχι της ζοριασμένης, της ντοπαρισμένης **γιορτής**, πρέπει να αποκατασταθεί κόντρα στις καθημερινές μικροδόσεις απονέκρωσης, θανάτου; Μήπως η αλληλεγγύη και η αναγνώριση της διαφορετικότητας πρέπει να γίνουν τα πρώτα, τα μόνιμα, και τα χωρίς τέλος μαθήματα ζωής και αγώνα;

